

JOSEP M. BENAUL BERENGUER
Política i consums. La revolució de 1868 a Terrassa.
RECERQUES 17, 1985, pp. 73-103.

Els estudis d'història local s'allunyen, progressivament, dels esquemes més tradicionals i de qualsevol localisme farcit d'anècdotes i llegendes. El treball d'en Josep M. Benaül, professor de la Universitat Autònoma i responsable de l'Arxiu Històric de Sabadell, es converteix en un perfecte exemple del que ha de ser el tractament de la història local, a partir d'una exhaustiva documentació i una coherent relació de tots els elements que la componen.

Política i consums. La revolució de 1868 a Terrassa no és solament l'estudi detallat d'una època i d'un moment sinó que també esdevé un perfecte prolegomen per entendre el complex període de la Restauració i el singular comportament polític de dirigents i subalterns. El treball planteja hipòtesis i suggeriments i d'una forma seriosa ens explica la manca de ruptura entre el Sexenni i la Restauració i de quina manera es prepara el trajecte per arribar al «salisme» i al control monàrquic de la ciutat. Però aquests plantejaments, al final de l'estudi, no ens poden distreure de la importància del poder municipal durant la dècada dels seixanta i la gran vinculació que es detecta entre la gestió del consistori i l'activitat política i social de la ciutat.

El període esdevé interessant per molts aspectes. Entre el final del Bienni Progressista i la revolució de setembre de 1868, es produeix l'esplendor i davallada de la Unió Liberal així com la presència i fracàs del moderantisme. D'Donnell i Nàrváez són els principals capdavanters de la política d'aquells moments. Una crisi econòmica i política es consolida, progressivament, durant els anys seixanta i les temptatives insurreccionals es comencen a produir a partir del 1865. Josep M. Benaül estudia, a fons, la situació de la Terrassa d'aquella època amb especial atenció a: les relacions entre la crisi econòmica i demogràfica, les relacions entre l'ajuntament de signe moderat i l'oposició burgesa liberal, la pressió fiscal i l'impost de consums a la ciutat, quines eren les formes de recaptació tributària, com va ser l'aixecament de 1867, la Revolució de 1868 i l'opció, de majoria monàrquica que es produeix posteriorment.

Política i consums, és un estudi acurat i perfectament situat en l'època i que ens presenta les complexes i interessants relacions de la burgesia local amb les corresponents conseqüències l'aclariment entorn a les repercussions de l'arribada dels escolapis a Terrassa, en tot cas, tributàries abans que educatives. Interessos d'uns i d'altres queden reflectits en l'estudi on es confirma el període 1863-64 com el més greu per a l'economia i l'administració local.

La pressió fiscal arriba en aquelles dates al seu punt més alt i Benaül afronta el tema dels consums amb serietat, esdevenint el fil conductor de l'estudi. L'autor tracta a fons l'impost de consums, que consistia en quina era l'actuació de l'Ajuntament al respecte, quines les formes de recaptació i on es situaven les fronteres fiscals de la ciutat. Josep Ventayol «el dolent» i en Jaume i Albert Torras controlaven la recaptació de l'impost. El tema és molt interessant i, sobretot, llaminer perquè ens condueix d'immediat a les relacions

existents entre Terrassa i Sant Pere en aquells moments. La pressió fiscal de la vila quedava contrarrestada per l'oferta «paradisiàca» del terme de Sant Pere. Els tributs sugereixen i ens introdueixen a la reflexió sobre l'estructura econòmica d'ambdues localitats.

L'aixecament de l'agost i setembre de 1867 és un nou preliminar a la revolució del setembre següent. Aquí es troben elements de caire general amb aspectes locals i concrets com són la inestabilitat provocada per l'administració i monopoli dels consums i la crisi industrial d'aquells moments. En aquest apartat com en d'altres, l'autor fa una anàlisi concreta i específica, acompanyada de noms i cognoms que reafirmen, encara més, l'interès pel tema en la seva totalitat. Miquel Trullàs o Ventalló Llobateras es consoliden com a principals representants del moderantisme local o en Miquel Vinyals i el notari Joan Carrancà com a portant-veus del liberalisme terrassenc, en diferents moments. El seguiment d'aquests i d'altres personatges permet entendre situacions posteriors, és el cas d'en Jaume Vallhonrat, Llätzer Ullés o en Torres Falguera, per exemple.

Després de 1867, la ciutat ja no tornaria a la normalitat. L'enllaç amb els fets de 1868 seria evident. Amb la revolució del setembre de 1868, novament, cal estudiar els trets generals més característics amb els més immediats i espontanis, aquests es podien traduir per: la persecució dels arrendadors de consums, protestes contra l'Ajuntament i, sobretot, contra la figura del seu ex-alcalde Miquel Trullàs. Benaül estudia la situació d'aquells moments, emmarcant-la amb la situació d'anys precedents i quin és el paper de l'administració municipal en tot aquell procés. La identificació de revolució i revolta. Qui en fa diferències i qui no en fa. Qui pretén una revolució organitzada i qui protagonitza l'espontaneïtat.

La provisionalitat dels moments posteriors i l'opció monàrquica que es consolida a la ciutat ocupa les darreres pàgines de l'estudi. El consens i les bones relacions estaran presents entre el «Círculo Democrático Federalista» i el «Círculo Liberal Democrático». La coalició monàrquica local adquireix una important hegemonia i engloba en les seves files a gent de diferent procedència. El liberalisme triomfa en les diferents eleccions del Sexenni i va canyant de to per acoplar-se als nous canons de la Restauració. Cal considerar les reflexions i consideracions que un Anònim fa sobre aquesta reconversió i on el clericalisme és situat com una de les principals causes.

L'estudi acaba amb un apèndix titulat: «Lo cop de Tarrasa» escrit per en Joan Gorina, el 17 de novembre de 1868. És una troballa molt important entre la documentació contemporània de l'Arxiu Històric on es descriuen els fets del 30 de setembre de 1868 a la ciutat de Terrassa amb la concreció que representa la relació de llocs i personatges que hi intervingueren. Aquest document resulta força entenedor quant als principals objectius que mogueren als components de la revolta. L'article, en el seu conjunt, resulta indispensable per seguir treballant al voltant d'una història feta amb serietat i coherència.

JOSEP PUY